

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 123g/2016

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 274 alin. (7)
din Codul de procedură penală al Republicii Moldova
(începerea urmăririi penale)

CHIȘINĂU

7 februarie 2017

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Alexandru TĂNASE, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
DI Tudor PANȚÎRU,
DI Victor POPA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 13 octombrie 2016,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 7 februarie 2017 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a articolului 274 alin. (7) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003, ridicată de avocatul Emanoil Ploșniță în dosarul nr.10-552/16, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Excepția de neconstituționalitate a fost depusă la Curtea Constituțională la 13 octombrie 2016 de către judecătorul Victor Rațoi, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 20 februarie 2015, Comisia Națională de Integritate a adoptat în privința lui D.M. un act de constatare cu privire la neindicarea în declarația cu privire la venituri și proprietăți a tuturor bunurilor și veniturilor deținute în proprietate.

4. La aceeași dată, Procuratura Anticorupție a înregistrat în Registrul nr. 1 un material despre săvârșirea infracțiunii de fals în declarații, prevăzute de art. 352¹ din Codul penal.

5. La 20 martie 2015, prin ordonanța procurorului din cadrul Procuraturii Anticorupție, a fost dispusă refuzarea începerii urmăririi penale și clasarea procesului penal, din motiv că acțiunile lui D.M. nu

întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii prevăzute de art. 352¹ din Codul penal.

6. La 25 iunie 2016, prin ordonanța procurorului anticorupție, a fost anulată ordonanța din 20 martie 2015 de refuz în începerea urmăririi penale, fiind dispusă efectuarea unui control suplimentar, în conformitate cu prevederile art. 274 din Codul de procedură penală.

7. La 15 august 2016, avocatul Emanoil Ploșniță a înaintat Procurorului General-interimar o plângere împotriva ordonanței din 25 iunie 2016, aceasta fiind respinsă la 26 august 2016, ca neîntemeiată.

8. Nefiind de acord cu rezultatul examinării plângerii sale de către Procurorul General-interimar, la 6 septembrie 2016, avocatul Emanoil Ploșniță a înaintat judecătorului de instrucție o plângere, prin care a solicitat anularea ordonanței procurorului anticorupție din 25 iunie 2016.

9. La 30 septembrie 2016, în cadrul ședinței de judecată, avocatul Emanoil Ploșniță a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 274 alin. (7) din Codul de procedură penală.

10. Prin încheierea din aceeași dată, instanța de judecată a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării în adresa Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

11. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr. 78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„[...]”

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

12. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003 (republicat în M.O., 2013, nr.248-251, art. 699) sunt următoarele:

Articolul 274

Începerea urmăririi penale

„(1) Organul de urmărire penală sau procurorul sesizat în modul prevăzut în art.262 și 273 dispune în termen de 30 de zile, prin ordonanță, începerea urmăririi penale în cazul în care, din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare, rezultă o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există vreuna din circumstanțele care exclud urmărirea penală, informând despre aceasta persoana care a înaintat sesizarea sau organul respectiv.

(2) În cazul în care organul de urmărire penală sau procurorul se autosesizează în privința începerii urmăririi penale, el întocmește un proces-verbal în care

consemnează cele constatate privitor la infracțiunea depistată, apoi, prin ordonanță, dispune începerea urmăririi penale.

(3) Ordonanța de începere a urmăririi penale, emise de organul de urmărire penală, în termen de 24 de ore de la data începerii urmăririi penale, se aduce la cunoștință în scris procurorului care efectuează conducerea activității de urmărire penală, prezentându-i-se totodată și dosarul respectiv. La momentul când a luat cunoștință de ordonanța de începere a urmăririi penale, procurorul fixează termenul de urmărire în cauza respectivă.

(3¹) În cazul în care din cuprinsul actului de sesizare sau de constatare rezultă bănuirea de săvârșire a unei infracțiuni prevăzute la art.166¹ din Codul penal, procurorul urmează să decidă asupra acesteia corespunzător alin.(1) din prezentul articol, într-un termen ce nu va depăși 15 zile.

(4) Dacă din cuprinsul actului de sesizare rezultă vreunul din cazurile care împiedică pornirea urmăririi penale, organul de urmărire penală înaintează procurorului actele întocmite cu propunerea de a nu porni urmărirea penală. Dacă procurorul consideră că nu sunt circumstanțe care împiedică urmărirea penală, el restituie actele, cu ordonanța sa, organului menționat pentru începerea urmăririi penale.

(5) În cazul în care procurorul refuză pornirea urmăririi penale, el confirmă faptul prin ordonanță motivată și anunță despre aceasta, într-un termen cât mai scurt posibil, dar nu mai mare de 15 zile, persoana care a înaintat sesizarea. În cazul în care consideră că lipsesc temeiurile pentru a începe urmărirea penală, procurorul, prin ordonanță, abrogă ordonanța de începere a urmăririi penale și dispune refuzul în pornirea urmăririi penale și clasarea procesului penal.

(6) Ordonanța de a refuza începerea urmăririi penale poate fi atacată, prin plângere, în instanța judecătorească, în condițiile art.313.

(7) Dacă ulterior se constată că nu a existat sau că a dispărut circumstanța pe care se baza propunerea de a refuza începerea urmăririi penale, procurorul anulează ordonanța pe care a emis-o și dispune începerea urmăririi penale.”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

13. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul pretinde că prevederile art. 274 alin. (7) din Codul de procedură penală permit o aplicare discreționară din motiv că nu definesc în mod clar temeiurile și termenul în cadrul căruia procurorul poate dispune începerea urmăririi penale ca urmare a anulării ordonanței de refuz în începerea urmăririi penale.

14. De asemenea, autorul excepției menționează că norma contestată în cazul pornirii procesului penal *in personam* nu oferă un statut procesual persoanei și acordă procurorului o discreție nelimitată prin redeschiderea procedurilor finalizate.

15. Totodată, autorul excepției susține că norma contestată nu oferă aceleași garanții procedurale persoanei în privința căreia s-a dispus

începerea urmăririi penale și celei în privința căreia urmărirea penală a fost încetată sau clasată, creând astfel o diferențiere de tratament.

16. În acest sens, autorul excepției susține că dispozițiile contestate contravin articolelor 1 alin. (3), 4, 16, 23 alin. (2) și 26 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

17. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

18. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Codului de procedură penală, ține de competența Curții Constituționale.

19. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, fiind ridicată de avocatul Emanoil Ploșniță în dosarul nr.10-552/16, aflat pe rolul Judecătoriei Chișinău, sediul Buiucani, este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

20. Curtea reiterează că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost învestită prin articolul 135 alin.(1) lit. g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de pertinența prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

21. Curtea reține că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie dispozițiile articolului 274 alin. (7) din Codul de procedură penală, care prevăd că:

„(7) Dacă ulterior se constată că nu a existat sau că a dispărut circumstanța pe care se baza propunerea de a refuza începerea urmăririi penale, procurorul anulează ordonanța pe care a emis-o și dispune începerea urmăririi penale.”

22. Curtea observă că autorul excepției pretinde că dispozițiile legale contestate contravin prevederilor din Constituție cuprinse la art. 1 alin. (3), care consacră statul de drept și valorile care stau la baza acestuia, art. 4, referitor la interpretarea și aplicarea dispozițiilor constituționale privind drepturile și libertățile omului în concordanță cu normele internaționale, art. 16, referitor la egalitatea în fața legii, art. 23 alin. (2), privind dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle, și art. 26, referitor la dreptul la apărare.

23. Examinând excepția de neconstituționalitate, Curtea menționează că, potrivit prevederilor Codului de procedură penală, urmează a se face o distincție între etapa *pornirii procesului penal* și etapa *pornirii urmăririi penale*, ambele având particularități proprii.

24. Astfel, potrivit tezei a doua din alin. (1) al articolului 1 din Codul de procedură penală, „*Procesul penal se consideră început din momentul*

sesizării sau autosesizării organului competent despre pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni.”

25. Totodată, potrivit alin. (1) din articolul 274 din Codul de procedură penală, *organul de urmărire penală sau procurorul sesizat în modul prevăzut în art.262 și 273 dispune în termen de 30 de zile, prin ordonanță, începerea urmăririi penale în cazul în care, din cuprinsul actului de sesizare sau al actelor de constatare, rezultă o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune și nu există vreuna din circumstanțele care exclud urmărirea penală, informând despre aceasta persoana care a înaintat sesizarea sau organul respectiv.*

26. În acest sens, Curtea observă că toate acțiunile procesuale care se desfășoară la etapa premergătoare urmăririi penale au un caracter, *sui generis*, concentrat asupra scopului de a stabili și confirma existența bănuiei rezonabile cu privire la săvârșirea unei infracțiuni și este circumscrisă termenului de 30 de zile de la momentul sesizării sau autosesizării organului de urmărire penală sau a procurorului.

27. Astfel, Curtea notează că, pornind de la natura scopului acțiunilor la etapa premergătoare urmăririi penale, acestea se rezumă la constatarea **faptei infracționale (*in rem*)**, **însă nu și la formularea unei învinuiri în privința persoanei (*in personam*)**. Această regulă se aplică și la etapa pornirii urmăririi penale. Așadar, în ordonanța de începere a urmăririi penale se menționează doar fapta care a condiționat emiterea acesteia (*in rem*), or, în cazul existenței unei bănuiei rezonabile cu privire la săvârșirea unei infracțiuni de către o persoană, organul de urmărire penală trebuie să-i acorde toate garanțiile caracteristice unei acuzații în materie penală.

28. În context, Curtea reține că norma criticată de autorul excepției stabilește începerea urmăririi penale dacă ulterior emiterii ordonanței de refuz în începerea urmăririi penale „[...] se constată că **nu a existat sau că a dispărut circumstanța pe care se baza propunerea de a refuza începerea urmăririi penale** [...]”.

29. Curtea menționează că urmează a se face distincție între situația menționată *supra* și „*reluarea urmăririi penale*”.

30. Astfel, în Hotărârea nr. 12 din 14 mai 2015, Curtea a subliniat că, în jurisprudența sa, Curtea Europeană a reținut că principiul *non bis in idem* își găsește aplicabilitatea doar în cazul unei acuzații în materie penală (*a se vedea, spre exemplu, cauza Maaouia vs. Franța, 5 octombrie 2000*) și, evident, **în dosarele penale în care figurează persoane acuzate**. Așadar, în procedura penală națională principiul va fi aplicat **dacă anterior persoana a avut calitatea de bănuț, învinuit, inculpat sau condamnat** pentru o faptă care ulterior a devenit obiectul unei urmăririi penale sau examinări judiciare repetate.

31. De asemenea, în Hotărârea nr. 12 din 14 mai 2015, Curtea a statuat că reluarea urmăririi penale poate avea loc doar în cazul în care apar fapte noi sau recent descoperite ori un viciu fundamental în

cadrul urmăririi precedente a afectat hotărârea, situații transpuse în art. 287 alin. (4) din CPP. De asemenea, potrivit Convenției Europene două situații pot determina redeschiderea unei cauze penale, și anume: 1) există fapte noi sau recent descoperite; 2) există un viciu fundamental.

32. În același timp, în cauza *Wassdahl v. Suedia*, în care reclamantul a fost obligat prin hotărâre judecătorească la plata unor taxe suplimentare, deși investigațiile preliminare în privința sa au fost încetate de către procuror pe motiv că nu a putut fi demonstrată săvârșirea infracțiunii de către acesta, Curtea Europeană, a statuat că nu se poate afirma că reclamantul a fost achitat definitiv, întrucât nici o instanță judecătorească nu s-a pronunțat asupra acestui aspect și investigația, teoretic, ar putea fi redeschisă, constatând *in fine* neîncălcarea principiului *non bis in idem* (a se vedea, cauza *Wassdahl v. Suedia*, cererea nr. 36619/03, decizia din 29 noiembrie 2005).

33. În ceea ce privește termenul în cadrul căruia procurorul poate dispune începerea urmăririi penale ca urmare a adoptării ordonanței de refuz în începerea urmăririi penale, Curtea observă că dispozițiile art. 53 din Codul penal prevăd că o persoană care a săvârșit o faptă ce conține semnele componenței de infracțiune poate fi liberată de răspundere penală, inclusiv în cazul prescripției de tragere la răspundere penală. Totodată, prin dispozițiile art. 60 din Codul penal, legiuitorul a stabilit, în mod expres, atât durata termenelor de prescripție, cât și momentul la care acestea încep să curgă. Astfel, procurorul poate dispune începerea urmăririi penale până la expirarea termenului legal de prescripție de tragere la răspundere penală pentru infracțiunile pentru care a fost refuzată începerea urmăririi penale.

34. Prin urmare, Curtea nu poate reține criticile autorului excepției precum că dispozițiile criticate sunt lipsite de claritate, precizie sau previzibilitate sub aspectul intervalului de timp în care poate fi dispusă începerea urmăririi penale ulterior refuzării începerii acesteia, și nici că începerea urmăririi penale se poate face *sine die*, în afara temeiurilor menționate de norma criticată, creând astfel o stare de incertitudine pentru autorul faptelor prevăzute de legea penală.

35. Având în vedere aceste considerente, Curtea reține că prevederile art. 274 alin. (7) din Codul de procedură penală nu sunt lipsite de precizie și previzibilitate, astfel nefiind contrare garanțiilor constituționale privind calitatea legii, prevăzute la art. 23 din Constituție.

36. Totodată, Curtea constată că dispozițiile articolului 26 din Constituție nu are incidență în prezenta cauză. Or, textul legal ce face obiectul excepției permite oricărei persoane în cadrul unui proces penal să fie asistat de un apărător, ales sau numit din oficiu, și să beneficieze de toate garanțiile procesuale privind exercitarea dreptului la apărare.

37. Cu referire la invocarea articolelor 1 alin. (3) și 4 din Constituție, Curtea reține că aceste norme constituționale comportă un caracter generic și constituie imperative de ordin general-obligatoriu, care stau la

baza oricăror reglementări și nu pot constitui repere individuale și separate.

38. Totodată, norma constituțională cuprinsă la art.16 nu are o semnificație autonomă și urmează a fi aplicată în combinație cu normele constituționale care garantează un drept fundamental.

39. În lumina celor expuse, Curtea menționează că excepția de neconstituționalitate este neîntemeiată și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în temeiul articolului 26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale și al pct. 28 lit. d) din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională.

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 274 alineatul (7) din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003, ridicată de avocatul Emanoil Ploșniță în dosarul nr.10-552/16, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul Buiucani.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Alexandru TĂNASE

*Chișinău, 7 februarie 2017
DCC nr.12
Dosarul nr. 123g/2016*